

OSVĚTOVÉ AKCE O NETOPÝRECH S VYUŽITÍM CHOVU TRVALE HANDICAPOVANÝCH NETOPÝRŮ

(Darovací smlouva č. DAG/85/03/000137/2012)

Krátká zpráva
Leden 2014

ZO ČSOP Nyctalus
Jasmínová 2665, 106 00 Praha 10
www.nyctalus.cz

Řešitelský tým

členové ZO ČSOP Nyctalus:

Ing. Dagmar Zieglerová, Mgr. Anna Bláhová, Mgr. Helena Jahelková, PhD., Mgr. Dita Weinfurtová, Mgr. Anna Hoffmannová, Mgr. Markéta Sasínková roz. Jandová, Mgr. Marta Paduchová, Zdenka Hybnerová, Vladimír Hybner, Jana Vavrušková, Vladimír Bláha, Markéta Jandová

Externí spolupracovníci:

MVDr. Pavlína Hájková - zajištění veterinárního dohledu a péče o trvale hendikepované netopýry

RNDr. Petra Schnitzerová, PhD. – spolupráce s ČESON, propagace projektu

Petr Kavan – úpravy webových stránek

Úvod

Všechny druhy netopýrů vyskytující se na území ČR jsou chráněny zákonem č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. Podle vyhlášky č. 395/92 Sb. ve znění pozdějších předpisů jsou zařazeni do kategorií kriticky ohrožený nebo silně ohrožený druh. Právní ochrana se vztahuje rovněž na netopýří stanoviště, jak přirozená, tak umělá (§ 50 zákona 114/1992 Sb., § 16 vyhlášky 395/92 Sb.). Netopýří jsou chráněni i podle právních předpisů Evropské unie. Podle Směrnice o stanovištích č. 92/43/EEC podléhají všechny druhy přísné ochraně – mimo jiné je zakázáno jejich usmrcování, rušení a rovněž poškozování nebo ničení míst jejich rozmnožování a odpočinku. Mimo to je náš stát zavázán chránit všechny druhy netopýrů vyskytujících se na našem území na základě několika mezinárodních dohod (Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů, Bonnská úmluva, Bernská úmluva), které jsou naší legislativou považovány za součást právního řádu.

Díky synantropizaci některých druhů netopýrů (např. *Nyctalus noctula*, *Pipistrellus* sp., *Eptesicus serotinus*, *Vesperilio murinus*) se dostává stále více obyvatel Prahy do kontaktu s netopýry. Netopýří přicházejí o přirozené úkryty zejména v dutinách stromů, přicházejí rovněž o náhradní úkryty v lidských stavbách. Nejmarkantněji se projevuje důsledek masivního zateplování paneláků. Netopýří, kteří přežili, se vrací na místa původních úkrytů a hledají je řadu let. Počet záletů netopýrů do bytů vzrůstá, souvislost se ztrátou úkrytů vinou zateplení je zřejmá. Netopýří se vyskytují i ve starší činžovní zástavbě, opakovaně byly potvrzeny nálezy netopýřích kolonií v plynovém topení, tzv. vafkách, většinou s fatálními následky pro zvířata. Úspěšnost realizace veškerých technických opatření je přímo závislá nejenom na informovanosti příslušných úředníků a firem, ale velmi často na spolupráci s občany. Zejména při menších rekonstrukcích bez potřeby stavebního povolení, např. ve starší činžovní zástavbě, jsou netopýří kolonie přímo ohroženy. Sebelepší technické i legislativní prostředky k ochraně životního prostředí jsou málo využitelné bez zájmu ze strany obyvatel.

Cíl projektu

Zvýšení informovanosti o životě netopýrů, o možnostech bezproblémového soužití, vyvracení nesmyslných pověr, přednášky spojené se smyslovým prožitkem jako impuls k novému pohledu na netopýry a na jejich ochranu. Na osvětových akcích pro širokou veřejnost většina lidí vidí díky skrytému způsobu života netopýry zblízka prvně v životě. Naši trvale handicapovaní netopýří jsou kontaktní zvířata, která jsou zvyklá na lidskou ruku, jejich klidné a přirozené chování napomáhá lidem zbavit se zbytečného strachu a předsudků.

Způsob řešení a výsledky

Realizovali jsme celkem 101 osvětových akcí a přednášek, v délce 1-12 hodin, které lze rozdělit na

1. akce pro školy (24)
2. akce pro školky a mateřská centra (40)
3. akce pro seniory (14)
4. akce určené pro širokou veřejnost (23)

Osvětové akce probíhaly v době aktivity netopýrů, tj. od dubna do listopadu. V zimním období naši trvale hendikepovaní netopýři hibernovali. Toto období jsme věnovali přípravě přednášek, pracovních listů, zprovoznění webové aplikace pro objednávání přednášek, zhotovení výukových pomůcek a powerpointových prezentací.

1. Akce pro školy

Povídání o netopýrech pro školy. Úvod, jaké chováme netopýry a proč, zopakování základních vědomostí o netopýrech. Pomocí obrazové prezentace a návodných otázek se žáci seznámili se základní biologii a ochranou netopýrů. Prezentace živých ochočených trvale hendikepovaných netopýrů s možností kontaktu, zodpovídání dotazů. Závěrem kontrolní otázky, popř. netopýří rozsvička.

Netopýři ve městě – promítání filmu Netopýři ve tmě, beseda o netopýrech, prezentace netopýrů, účastníci obdrželi leták Netopýři ve městě.

2. Akce pro školky a mateřská centra

Povídání o netopýrech – délka programu cca 35 minut. Úvod, jaké chováme netopýry a proč. Pak si s dětmi povídá maňásek o tom, jak žijí netopýři, následuje prezentace živých ochočených netopýrů s možností kontaktu. Závěrem netopýří rozsvička na téma probouzení ze zimního spánku. Každá třída obdržela pracovní listy – omalovánky a letáky o netopýrech.

3. Akce pro seniory

Netopýři ve městě - promítání filmu Netopýři ve tmě, beseda o netopýrech, prezentace netopýřů, účastníci obdrželi leták Netopýři ve městě.

Zimní spáči jsou kromě netopýřů také o dalších savcích, kteří spí zimním spánkem (sysli, plchové, ježci, medvědi, jezevci). Přednáška s obrazovou prezentací bez živých zvířat v období hibernace netopýřů.

Když zvířata potřebují pomoc přednáška zaměřená na seniory s cílem podat jednoduchý návod, jak se zachovat při nálezů zvířete, které potřebuje pomoc člověka. Co dělat v případě nálezů netopýra nebo ohrožené kolonie. Senioři obdrželi vytisknuté kontakty, redukované na několik nejdůležitějších. Prezentace živých netopýřů.

4. Akce určené pro širokou veřejnost

Těchto akcí se účastnily rodiny s dětmi, dětské kolektivy s doprovodem, dospělí, senioři i postižení. Obzvláště postižení oceňovali individuální přístup a možnost kontaktu se zvířaty.

Veřejná vypouštění netopýřů.

Termín těchto akcí je pohyblivý v závislosti na počasí a kondici zachráněných netopýřů po probuzení ze zimního spánku, termín akce bývá vyhlášen max. 2-3 dny předem. V roce 2013

se povedlo spojit veřejné vypouštění s jarním úklidem Trojmezí a ještě pozvat návštěvníky veletrhu FOR PETS, tomu odpovídala vysoká účast 150 osob. Účastníci po přednášce přímo v terénu měli možnost vypustit netopýra zpět do přírody (po předchozí instruktaži a za použití ochranných rukavic, protože jde o divoká zvířata).

Stanoviště s netopýry

Tyto akce byly pořádány **ve spolupráci s dalšími organizacemi** např. městskou knihovnou, SEV Toulcův dvůr, Nadací na ochranu zvířat, MČ Praha 10, KC 12, PřF UK aj. Základem těchto akcí jsou krátké přednášky a prezentace živých ochočených netopýrů pro menší skupiny návštěvníků opakující se po celou dobu akce. Akce probíhaly venku nebo v místnosti.

Netopýří dílna

Byla doplňkem přednášek na „větších“ akcích pro širokou veřejnost. Děti za asistence rodičů vyráběly netopýra z různých materiálů, vybarvovaly omalovánky, skládaly origami apod. výrobek si mohly odnést domů.

Netopýří hrátky

jsou smyslově pohybové aktivity motivované životem netopýrů (orientace podle sluchu, obratnost, krmení netopýra, hledání mláděte po čichu apod.).

Netopýří poradna

návštěvníci zde měli k dispozici informační materiály, ukázky publikací o netopýrech, propagační materiály jako omalovánky a samolepky, které byly financovány z prostředků ČSOP. Byly zde podávány odborné informace pro řešení konkrétního problému s netopýry.

Leták SOS netopýr

Po splnění všech podmínek jsme zahájili veřejnou sbírku SOS netopýr – na záchranu a péči o nalezené, zraněné a hendikepované netopýry včetně netopýřích kolonií. Propagaci sbírky jsme přidali do letáku věnovanému první pomoci a péči o netopýry, Leták vyšel v nákladu 2000 ks a je distribuován na akcích spolu s dalšími letáky o ochraně netopýrů (Netopýři ve městě, Pod jednou střechou s netopýry, Ochrana netopýrů v lesním prostředí).

Webové stránky

Ke všem akcím byly zveřejněny pozvánky s anotacemi, 1 stránka o projektu. Byl zprovozněn rezervační formulář určený pro školy, pro registrované pracovní listy ke stažení.

Ohlasy v médiích

- 13.6.2013 Televizní pořad Rady ptáka Loskutáka, TV NOVA
3.10.2013 Rádio Junior, Český rozhlas, Veronika Hájková
20.10.2013 Polopatě, Česká televize
16.8.2013 AHA! Zdenka z Prahy: mám doma 15 netopýrů
listopad 2013 časopis Marianne - Poradna
18.11.2013 Deník: Marta Paduchová - netopýří záchranka vyráží až po západu

Závěr a přínos projektu

Cíle projektu byly naplněny v plném rozsahu.

Celkem se 101 osvětových akcí a přednášek účastnilo 4396 osob, které

- se dozvěděly základní informace o biologii netopýrů
- se seznámily s problematikou netopýrů v Praze
- získaly informace o ochraně netopýrů na území Prahy
- využily netopýří poradnu k řešení konkrétních problémů s netopýry
- si odnesly informační materiály o ochraně netopýrů s kontakty na odborníky
- využívají webové stránky www.nyctalus.cz

Díky SOS netopýří lince, kam občané volají při nálezů netopýra nebo při objevení netopýří kolonie, máme zpětnou vazbu o značné efektivitě našich osvětových akcí, volající často zmiňují, že díky naší přednášce ví, jak se zachovat a komu volat. Přímo na akcích pro širokou veřejnost se hlásili zájemci o spolupráci (4 se stali členy naší ZO nebo externími spolupracovníky), rodiče doporučovali akce s netopýry ve školách a školkách, některé školy a další organizátoři si zamlouvaly akce již na další školní rok.